

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра іноземних мов та методики викладання

ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ МОВ

2025-2026 н.р.

Для здобувачів вищої освіти за ОС «Магістр»

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література (англійська))

Статус дисципліни: вибіркова

Викладач: к. п. н., доцент Мілютіна Ольга Костянтинівна

Email: mylutina@ukr.net

Консультації: кожна середа 15.00-16.30

Кількість часу на вивчення

Лекцій	14 (денна) / 6 (заочна)
Практичних занять	14 (денна) / 6 (заочна)
Самостійна робота студента	92 (денна) / 108 (заочна)
Форма контролю	залік

Типологія як галузь лінгвістики спрямована на встановлення подібних загальних лінгвістичних категорій, що служать основою для класифікації мов різних типів, незалежно від їх генеалогічного взаємовідношення.

Типологічний аналіз мовних одиниць і явищ здійснюється у межах кожного мікрорівня за допомогою порівняльного, компонентного й когнітивного методів. Це забезпечує встановлення ізоморфних та аломорфних особливостей на фонетичному/фонологічному, граматичному та лексичному рівнях різних мов.

Мета вивчення освітньої компоненти – дослідження найбільш загальних структурних типів порівнюваних мов на підставі їх домінуючих або загальних фонетичних, морфологічних, лексичних і синтаксичних особливостей.

Завдання ОК полягають у зіставленні:

- звуків/фонем, складів і просодичних явищ (наголос, інтонація) порівнюваних мов;
- класів повнозначних і службових слів, морфологічних категорій, словотвірних і формотвірних афіксів, класів лексичних одиниць;
- синтаксичних процесів, синтаксичних зв'язків та синтаксичних відношень на рівні різних типів і прагматичних класів словосполучень та речень тощо.

Попередні навчальні компетентності, необхідні для успішного засвоєння здобувачами вищої освіти навчального змісту ОК: володіння лексичною, фонетичною і граматичною компетентностями, отриманими в курсі вивчення практичного курсу англійської мови; практикуму англомовного усного та писемного мовлення; здатність аналізувати фонетичний/фонологічний, граматичний, лексичний рівні англійської мови.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач освіти набуває таких компетентностей і результатів навчання:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі загальної середньої та фахової передвищої освіти за предметною спеціальністю 014.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література), що передбачає застосування інновацій у процесі навчання та проведення наукових педагогічних досліджень і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу.

Загальні компетентності

ЗК 4. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності у професійній діяльності та під час виконання науково-педагогічних досліджень, спроможність формувати в здобувачів освіти культуру академічної доброчесності.

ЗК 5. Здатність до ефективної комунікації (усної та письмової) державною та англійською мовами на основі етичних принципів та норм, мультикультурності та недискримінації.

Фахові компетентності

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

Компетентності предметної спеціальності

ПК 1. Володіння всіма складниками англійської комунікативної компетентності та здатність використовувати її в процесі професійної і міжособистісної комунікації у сферах усного і писемного мовлення.

ПК 3. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, здійснювати дискурсивний аналіз мовного, мовленнєвого матеріалу й застосовувати його для формування ціннісних орієнтацій відповідно до етичних і моральних норм поведінки, прийнятих в україномовному та англійськомовному середовищах.

Загально-предметні результати навчання:

РН 4. Дотримується культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

РН 5. Досконало володіє державною та англійською мовами, ефективно спілкується в професійній та соціокультурній сферах, дотримуючись етичних норм спілкування, принципів мультикультурності та недискримінації.

РН 8. Володіє спеціалізованими концептуальними знаннями, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності та освітньої галузі знань, здатен до їх поглиблення впродовж життя.

Фахові результати навчання

ПРН 1. Демонструє знання сучасних норм англійської мови, особливостей використання мовних одиниць у професійному та соціокультурному контексті, світоглядних засад, ментальних особливостей, цінностей, культури англійськомовних країн, основних відмінностей концептуальної і мовної картини світу носіїв англійської мови та вміння їх застосовувати для здійснення професійної комунікації та міжособистісного спілкування в усному та писемному мовленні, подолання міжкультурних бар'єрів.

ПРН 3. Уміє використовувати лінгвістичний потенціал англійської мови, досягнення світового літературного процесу для формування духовного світу громадян України та забезпечувати діалог мов і культур в освітньому процесі.

Основні поняття: the language type, the type of the language, absolute universals, near universals, isomorphic features, allomorphic features, the etalon language, metalanguage, dominant features, recessive features

Тематичний план

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		СРС д/зо
	Лекції д/зо	Практичні д/зо	
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Типологія фонетичної та лексичної систем англійської та української мов .			
1. Вступ. Предмет, задачі і проблематика курсу «Порівняльна типологія мов»	2	2	10/14
2. Порівняльна характеристика фонетичної та фонологічної систем англійської та української мов	2/1	2	10/16
3. Просодична система порівнюваних мов. Складоподіл і складоутворення.	2/1	2	10/14
4. Типологія лексичних систем порівнюваних мов. Семантика слів в англійській та українській мовах.	2	2/2	10/16
Модульна контрольна робота 1.			10/-
Змістовий модуль 2. Типологія морфологічної та синтаксичної систем англійської та української мов			
5. Спільні та відмінні риси у морфологічній системі порівнювальних мов	2	2/1	10/12
6. Типологічні характеристики частин мови	2/2	2	10/12
7. Домінантні типологічні ознаки, що характеризують словосполучення і речення в англійській та українській мовах	2	2/1	10/12
Модульна контрольна робота 2.			12/-
Усього:	12/4	12/4	62/82

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає підготовку до практичних занять, опрацювання тем і виконання практичних завдань, винесених на самостійне опрацювання, створення презентацій, підготовку до модульних контрольних робіт.

Перелік питань для МКР 1.

1. Практична мета та завдання дисципліни “Порівняльна типологія”.
2. Методи дослідження порівняльної типології.
3. Історія досліджень з порівняльної типології.
4. Порівняльна характеристика вокалістичної системи англійської та української мов.
5. Порівняльна характеристика консонантичної системи англійської та української мов.
6. Фонетичні й фонологічні опозиції.
7. Порівняльна характеристика складоутворення і акцентологічних норм англійської та української мов.
8. Інтонація у порівняльному аспекті.
9. Семіотична класифікація лексичної системи англійської та української мов.
10. Соціальна, стилістична, функціональна класифікації лексичної бази порівнювальних мов.
11. Семасіологічна й ономасіологічна характеристики диференціювання лексики.
12. Словотвір англійської та української мов. Типи словотворення порівнювальних мов.
13. Типи ідіоматичних виразів і усталених виразів та способи їх перекладу в англійській та українській мовах.

Перелік питань для МКР 2.

14. Ізоморфізм і аломорфізм у морфемній структурі англійської та української мов.
15. Типологічна характеристика самостійних частин мови в англійській та українській мовах.
16. Типологічна характеристика службових (несамостійних) частин мови.
17. Типологія синтаксичної системи.
18. Комунікативні типи речень в англійській та українській мовах.
19. Структурна сегментація речень у порівнювальних мовах.
20. Типологічна характеристика підмета як головного члена речення.
21. Семантичні функції підмета.
22. Порівняльна характеристика присудка.
23. Складений присудок і шляхи його вираження у порівнювальних мовах.
24. Порівняльна характеристика обставин та способи реалізації в англійській та українській мовах.
25. Відокремлені другорядні члени речення.
26. Порівняльна характеристика однорідних членів речення.
27. Пряма й непряма мова. Способи її реалізації в англійській та українській мовах.
28. Типологічна характеристика складносурядних і складнопідрядних речень.
29. Інші ізоморфні й аломорфні риси (явища) у системі складного речення в англійській та українській мовах.
30. Порівняльна характеристика супrasegmentних одиниць.
31. Заперечні конструкції в англійській та українській мовних системах.

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій формі, її виконання дає можливість оцінити рівень цілісного бачення студентом вивченої частини ОК. МКР передбачає розгорнуту відповідь на 1 теоретичне питання і тестовий контроль практичних завдань.

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Andreichuk N.I., Babeliuk O.A. Contrastive lexicology of English and Ukrainian languages: theory and practice : textbook / N.I. Andreichuk, O.A. Babeliuk. Kherson: Publishing House “Helvetica”, 2019. 236 с.

2. Baranova S.V. Contrastive Stylistics and Grammar of English and Ukrainian. Суми: Сумський державний університет, 2021. 63 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83381>.
3. Баранова С.В. Практикум із порівняльної граматики англійської та української мов: 2-ге видання, перероблене та доповнене. Суми: СумДУ, 2022. 125 с.
4. Березенко В.М. Порівняльна типологія англійської та української мов (практикум): Навч. посібник. К. : Вид. центр КНЛУ, 2017. 122 с.
5. Порівняльна лексикологія української та англійської мов: теорія та практика: навч.-метод. посібн. / укладач І. О. Білецька. Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. 196 с.
6. Фрасинюк Н. Порівняльна типологія англійської та української мов: тези лекцій, завдання для семінарських занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, ТОВ «Друкарня Рута», 2020. 158 с.
7. Contrastive Grammar: Theory and Practice = Порівняльна граматика: теорія і практика: навч. посіб. / авт.-сост.: Н. Ф. Гладуш, Н. В. Павлюк; Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка; Нац. ун-т «Києво-Могилянська акад.». К., 2019. 296 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27556/1/N_Gladush_N_Pavliuk_Contrastive%20Grammar.pdf

Додаткова література

1. Language Typology and Syntactic Description Second edition. Volume III: Grammatical Categories and the Lexicon Ed. T. Shopen Cambridge University Press 2007
2. Андрейчук Н.І. Contrastive Linguistics. Н.Андрейчук. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 343 с.
3. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 464 с.
4. Мілютіна О.К., Марєєв Д.А., Заремська І.М. Типологічний аналіз засобів заперечення в англійській та українській мовах. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 9 (27). С. 293 - 306.
5. Мілютіна О.К. Особливості навчання іноземної мови на засадах глобального підходу до освіти. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі* : матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (м. Суми, 30 листопада 2022 року). Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2022. URL: <https://www.sspu.edu.ua/nauka/konferentsii>
6. Мілютіна О.К. Language interference: causes and preconditions. Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка : матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів, аспірантів та молодих учених, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (розділ вища школа) (м. Глухів, 23-24 травня 2023 року), 2023. С. 132-133.
7. Фрасинюк. Н.І. Contrastive Typology. Its Aims. Basic Notions and Methods. Фондові лекції викладачів факультету іноземної філології : [навчальне видання] / За заг. ред. П. Л. Шулик, О. В. Кеби. Частина VIII. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2021. С.122-130

Інформаційні ресурси

1. International linguistic community online. URL: <https://linguistlist.org/>
2. Linguistics Topical Links URL: <https://www.sil.org/linguistics/linguistics-topical-links>
3. The Oxford Handbook of Linguistic Typology / ed. Song J.J. Oxford University Press, 2010. 704 p. URL: <https://academic.oup.com/edited-volume/38630>

Політика курсу

У процесі навчання здобувачі освіти отримують необхідні знання в результаті відвідування аудиторних (лекційних і практичних) занять. Деякі аспекти винесені на самостійне вивчення. Підготовка до виконання модульних контрольних робіт передбачає повторення та поглиблений розгляд вивченого матеріалу.

Організаційні та навчальні обов'язки здобувачів освіти:

- На практичні заняття приходити попередньо підготовленими: самостійно опрацювати лекційний матеріал, рекомендовану літературу, за потреби – підготувати необхідні дидактичні матеріали та виконати практичні завдання.
- Не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися.
- Дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.
- Ставити запитання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмета й консультиватися з викладачем.
- Аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача.
- Звертатися до викладача за додатковими роз'ясненнями, якщо деякі питання були недостатньо повно висвітлені на лекціях.
- У випадку незгоди з отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем.
- Вчасно складати й перескладати відповідні теми.
- Пропущене практичне заняття необхідно відпрацювати в позааудиторний час у формі співбесіди, самостійного виконання практичних завдань.

Політика щодо академічної доброчесності:

Здобувачі освіти керуються нормами ПОЛОЖЕННЯ про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (<https://drive.google.com/file/d/1OvkdtNHzncMFI3jDEMuWR6Wag4TVxUsO/view>). У процесі навчання забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Система оцінювання курсу

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з курсу «Порівняльна типологія англійської та української мов» здійснюється відповідно до ПОЛОЖЕННЯ про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (https://drive.google.com/file/d/1Cj0T6NJ7_Uk9lOeyl9n1ba-E7lqf8w7/view)

Форми та методи контролю успішності навчання

Вид контролю	Форми контролю
Поточний контроль (здійснюється під час проведення навчальних занять)	Усне або письмове опитування, тестування, контроль практичних навичок.
Контроль за самостійною (індивідуальною) роботою	Усне або письмове опитування, контроль підготовки есе, рефератів, презентації вивченого матеріалу
Модульний контроль	Тестування, контрольна робота
Рубіжний контроль (проміжна атестація)	Тестування, контрольна робота, усне опитування
Підсумкова семестрова атестація: Залік	Здійснюється на підставі результатів виконання здобувачем освіти певних видів робіт на практичних заняттях.

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Розрахунок підсумкової оцінки (бала) за формами контролю (залік)

<i>Практичні заняття</i>							<i>Самостійна, робота</i>							<i>Модульний контроль</i>		<i>Форма семестрової атестації - залік</i>
<i>Максимальна кількість балів - 35</i>							<i>Максимальна кількість балів - 52</i>							<i>Максимальна кількість балів - 13</i>		<i>Максимальна кількість балів - 0</i>
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	ПЗ №5	ПЗ №6	ПЗ №7	СР №1	СР №2	СР №3	СР №4	СР №5	СР №6	СР №7	МК №1	МК №2	-
5	5	5	5	5	5	5	4	8	8	8	8	8	8	6	7	

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Рівні оцінювання
A	90-100	високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	82-89	достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
C	74-81	середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	64-73	середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	60-63	рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього
FX	35-59	низький рівень володіння навчальним матеріалом, здобувач освіти не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	1-34	низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка

(<https://docs.google.com/document/d/1oGLOsz2v-xyvOtfuDN28tKjMFhsYT00/edit>) може бути здійснено зарахування ОК або її модуля. Особа, яка звертається до Університету щодо визнання результатів неформального та/або інформального навчання (заявник), подає відповідну заяву, декларацію про попереднє навчання та додаткові документи, які підтверджують наведену у декларації інформацію про попереднє навчання (за наявності). Створена комісія приймає рішення про можливість/неможливість процедури визнання наданої заявником інформації. Термін прийняття рішення становить не більше десяти робочих днів.